Ulkoasiainministeriö MINVA UM2017-00941

KEO-10 Rasimus Johanna(UM) 04.09.2017
JULKINEN

Viite

Asia
EU:n epävirallinen kehitysministerikokous 11.9.2017

EU:n epävirallinen kehitysministerikokous järjestetään 11.9.2017 Tallinnassa. Agenda-aiheina ovat innovatiivinen yhteistyö keskitulon maiden kanssa, digitaaliratkaisut kehitysyhteistyössä, sopeutumiskyky (resilience) ja humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumon toimeenpano sekä
Ulkoinen investointiohjelma. Suomea kokouksessa edustavat ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen ja alivaltiosihteeri Elina Kalkku.

LOUNASAIHE: INNOVATIIVINEN YHTEISTYÖ KESKITULOTASON MAIDEN KANSSA

Lounaalla keskustellaan yhteistyöstä keskitulon maiden kanssa. Keskitulotason maiden kanssa on hyödynnettävä enemmän yksityissektorin, investointien ja kauppapolitiikan mahdollisuuksia panostamalla esim. institutionaaliseen kehittämiseen sekä liiketoimintaympäristön ja yritystoiminnan laadun parantamiseen. Dialogia ihmisoikeuksista, oikeusvaltiokehityksestä ja turvallisuuden edistämisestä on jatkettava. Suomen kannan mukaan kehitysavun maantieteellisen fokuksen tulee olla kuitenkin Afrikassa sekä vähiten kehittyneiden ja hauraiden valtioiden tukemisessa. Kumppanimaiden omien varojen hyödyntämiseen ja verotuskyvyn kehittämiseen on panostettava. Lisääntyneet verotulot olisi käytettävä parempiin julkisiin palveluihin varsinkin köyhimmille väestönosille. Keskitulotason maiden olisi otettava yhä enemmän vastuuta myös monenkeskisten organisaatioiden rahoittamisesta.

DIGITAALIRATKAISUT EU:N KEHITYSPOLITIIKASSA

Keskustelun taustana on komission toukokuussa 2017 julkaisema työpaperi *Digital4Development: mainstreaming digital technologies and services into EU Development Policy*. Keskustelu linkittyy myös Euroopan kestävän kehityksen rahastoon (EKKR) ja sen rooliin digitaaliratkaisujen edistämisessä kehitysmaissa. Suomen kannan mukaan digitaaliset ratkaisut ovat keino luoda lisää yksityisen sektorin työpaikkoja, vahvistaa naisten asemaa ja parantaa kehitysmaiden kykyä kerätä omia varoja. Julkisilla investoinneilla tulee edistää yksityisen sektorin digitaaliratkaisujen käyttöönottoa kehitysmaissa, etenkin Afrikassa. Digitaaliteknologian on oltava myös köyhimpien ja syrjäytyneimpien väestönosien saatavilla. Naisten ja tyttöjen osallistumismahdollisuuksia digitaalitalouteen on edistettävä.

SELVIYTYMISKYKY (RESILIENCE) JA HUMANITAARISEN AVUN JA KEHITYSYHTEISTYÖN JATKUMON TOIMEENPANO

Kehitysministerit keskustelevat humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumosta ja sen toimeenpanosta erityisesti maatasolla. Keskustelujen pohjana ovat toukokuussa hyväksytyt neuvoston päätelmät humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumosta sekä komission kesäkuussa antama tiedonanto selviytymiskyvystä EU:n ulkoisessa toiminnassa. Tärkeää on joustava lähestymistapa mutta myös eri toimijoiden työnjaon ja mandaattien säilyttäminen selkeinä sekä humanitaaristen periaatteiden huomiointi. Komission ehdottamat maapilotit ovat erinomainen keino tiivistää yhteistyötä ja kerätä oppimiskokemuksia tehokkaamman toimintatavan määrittämiseksi. Yhteiset maa-analyysit antavat tietopohjan, jonka avulla avun räätälöinti eri konteksteihin ja instrumenttien joustavampi käyttö helpottuvat. Maailman humanitaarisessa huippukokouksessa hyväksytyn Grand Bargain –sopimuksen sitoumusten toimeenpano ja joustavan yleisrahoituksen lisääminen ovat tärkeitä.

ILLALLISAIHE: ULKOINEN INVESTOINTIOHJELMA

Illallisella keskustellaan Ulkoisesta investointiohjelmasta (UIO) ja Euroopan kestävän kehityksen rahastosta (EKKR). EKKR:n fokuksessa on oltava muuttoliikkeiden kannalta keskeisten lähtö- ja kauttakulkumaiden kehityksen edistäminen. EKKR toimii riskialttiimmassa ympäristössä, kuin sen mallina toiminut Euroopan strategisten investointien rahasto ESIR. Näin ollen EKKR:sta pitäisi teettää aikanaan kattava ja riippumaton evaluaatio ennen kuin sen toiminnan laajentamisesta päätetään. EKKR:n on pyrittävä tukemaan etenkin nuorten ja naisten työllisyyttä sekä yksityisen sektorin vahvistamista.

Asialista:

INNOVATIIVINEN YHTEISTYÖ KESKITULOTASON MAIDEN KANSSA s. 4
DIGITAALIRATKAISUT EU:N KEHITYSPOLITIIKASSA s. 6
SELVIYTYMISKYKY (RESILIENCE) JA HUMANITAARISEN AVUN JA KEHITYSYHTEISTYÖN JATKUMON TOIMEENPANO s. 9
ULKOINEN INVESTOINTIOHJELMA s. 11

Ulkoasiainministeriö
TAVOITEMUISTIO
Johanna Rasimus (KEO-10) 21.8.2017

Innovatiivinen yhteistyö keskitulotason maiden kanssa

1. Esillä olevat kysymykset

Kehitysministerit keskustelevat lounaalla yhteistyöstä keskitulotason maiden kanssa.

2. Suomen tavoite

- Yksityissektorin, investointien ja kauppapolitiikan mahdollisuuksia on hyödynnettävä enemmän keskitulotason maiden kanssa panostamalla esim. institutionaaliseen kehittämiseen sekä liiketoimintaympäristön ja yritystoiminnan laadun parantamiseen.

- Dialogia ihmisoikeuksista, oikeusvaltiokehityksestä ja turvallisuuden edistämisestä on jatkettava siten, että huomiota kiinnitetään enemmän yhteistyön tuloksiin. On etsittävä keinoja korruption taltuttamiseksi huomioimalla, että se heikentää keskeisellä tavalla ko. maiden houkuttelevuutta liiketoimintaympäristöinä.

- Kehitysavun maantieteellisen fokuksen tulee olla Afrikassa sekä vähiten kehittyneiden ja hauraiden valtioiden poliittisen, sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen tukemisessa.

- Kumppanimaiden omien varojen hyödyntämiseen ja verotuskyvyn kehittämiseen on panostettava. Lisääntyneet verotulot olisi käytettävä parempiin julkisiin palveluihin varsinkin köyhimmille väestönosille.

- Monenkeskinen yhteistyö on yksi kumppanuuden alue keskitulotason maiden kanssa. Keskitulotason maiden olisi otettava yhä enemmän vastuuta myös monenkeskisten organisaatioiden rahoittamisesta.

3. Neuvottelutilanne

Kehitysministereiden ulkoasiainneuvostossa toukokuussa keskusteltiin Puolan pyynnöstä muissa asioissa yhteistyöstä keskitulotason maiden kanssa. KE Mogherini ehdotti asiaa epäviralliseen kehitysministereiden kokoukseen. EU:lla on käynnissä keskitulotason maiden kanssa tehtävässä yhteistyössä erilaisia dialogeja ja aloitteita. Latinalaisen Amerikan maiden kanssa järjestettävä EU-CELAC -huippukokous pidetään 26.–27.10. El Salvadorissa. Huippukokouksesta julkaistaan puheenjohtajamaa El Salvadorin laatima poliittinen julistus. Ongelmallisia kohtia CELAC-maiden kanssa ovat olleet muuttoliike, kehitysrahoitus ja ilmastonmuutos. Afrikan unionin kanssa järjestetään 29.–30.11. Norsunluurannikolla EU–Afrikka -huippukokous. Kokouksessa on esillä myös

keskitulotason maiden kannalta olennaisia Afrikkaa koskevia kysymyksiä kuten muuttoliike.

4. Tausta

Keskitulotason maissa asuu Maailmanpankin mukaan 5 miljardia maailman väestöstä (yht. 7 mrd.) ja 73 % maailman äärimmäisessä köyhyydessä (alle 1,90 dollarilla päivässä) elävistä ihmisistä. Maiden luokitteleminen keskimääräisen bruttokansantulon mukaan ei ota huomioon varallisuuden epätasaista jakaantumista valtioiden sisällä. Valtavien tuloerojen lisäksi keskitulotason maidenkin haasteena on, miten luoda lisää työpaikkoja ja edistää teollistumista. Näissä kysymyksissä keskeistä on liiketoimintaympäristön kehittäminen, korruptioon puuttuminen, köyhyyden huomiointi maiden omissa kehityssuunnitelmissa ja kotimaisten varojen ohjaaminen julkisiin palveluihin köyhimmille väestönosille.

Afrikkaa koskevissa tutkimuksissa huolestuttavaa on ollut, että valmistavan teollisuuden osuus bkt:sta on Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ollut laskussa v. 1988 jälkeen. Esimerkiksi keskitulotason maihin kuuluvassa Etelä-Afrikassa valmistavan teollisuuden osuus bkt:sta on ollut laskussa v. 1994 jälkeen, mikä osaltaan selittää sen, ettei työpaikkoja ole syntynyt (kouluttamattomalle) väestölle. Keskitulotason maiden teollistumisessa ja sen myötä työllisyyden kasvattamisessa keskeistä on tuottavuuden lisääminen yritystasolla, investointi koulutukseen ja infrastruktuuriin (erityisesti energia ja kuljetus), vientiteollisuuden tukeminen valtion toimenpiteillä, kilpailun lisääminen, osaamisen kehittäminen yritystasolla sekä ulkomaisten investointien houkutteleminen. Pk-yritykset voivat menestyä ja kasvaa suuriksi ainoastaan, jos niitä tuetaan oikealla tavalla. Keskeistä on toiminnan vaatimustason nostaminen sääntelyllä, toimintaedellytysten parantaminen ja toiminnan esteiden systemaattinen poistaminen. Pk-yrityksiä olisi tuettava myös johtamisessa, henkilöstöhallinnossa ja työturvallisuudessa perinteisen infrastruktuurin lisäksi.

Keskitulotason maiden kanssa tulisi hyödyntää myös ehdollisuutta, joka on jo esim. EU:n naapuruusvälineen (ENI) keskeinen periaate. Maiden kanssa neuvotellaan tuen prioriteeteista siten, että EU:n omat prioriteetit kussakin maassa ohjaavat tuen suuntaamista. Valitettavasti monien keskitulotason maiden kanssa on ollut haasteita käydä dialogia.

Uusi eurooppalainen kehityspoliittinen konsensus tunnistaa keskitulotason maiden haasteet. Konsensuksen toimeenpanon ja tulevien rahoituskehysneuvottelujen yhteydessä on kehitettävä edelleen yhteistyömuotoja keskitulotason maiden kanssa. Haasteisiin vastaamisessa yhtenä EU:n keinona voisi olla tukea esim. institutionaalista kehittämistä, liiketoimintaympäristön parantamista ja yritysten toimintavalmiuksia laajemmin. Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää läheistä yhteistyötä näiden maiden kanssa. Virallista kehitysapua on kuitenkin suunnattava ensisijaisesti vähiten kehittyneille ja hauraille valtioille.

Nykyistenkin EU:n ulkosuhteiden rahoitusvälineiden (2014–2020) periaatteena on ollut eriytetty lähestymistapa (differentiated approach) ja räätälöidyt yhteistyömuodot kehitystasoltaan erilaisten maiden kanssa. EU on pyrkinyt

kohdistamaan resurssinsa maihin, joissa tarve on suurin ja jossa EU-rahoituksella on merkittävin lisäarvo. Yhteistyön eriyttäminen mahdollistaa maakohtaisen räätälöinnin ja eri välineiden esim. blending-toimintojen ja lainojen käytön.

Kansallinen käsittely: ulkosuhdejaoston kirjallinen käsittely 23.–28.8.2017; EU-ministerivaliokunnan kirjallinen käsittely 6.–8.9.2017

Käsittelijät:

Johanna Rasimus, KEO-10, p. 029 5351767
Pirjo Virtanen, ALI-20, p. 029 5350541
Olivia Packalén-Peltola, ALI-20, p. 029 5351502

Ulkoasiainministeriö
TAVOITEMUISTIO
Aki Enkenberg (KEO-20) 4.9.2017

Digitaaliratkaisut EU: n kehityspolitiikassa

1. Esillä olevat kysymykset

Kehitysministerit keskustelevat digitaaliratkaisuista EU:n kehityspolitiikassa. Taustana on komission toukokuussa 2017 julkaisema työpaperi *Digital4Development: mainstreaming digital technologies and services into EU Development Policy.* Keskustelu linkittyy myös Euroopan kestävän kehityksen rahastoon (EKKR) ja sen rooliin digitaaliratkaisujen edistämisessä kehitysmaissa.

Taustaksi keskustelulle on toimitettu erillinen taustapaperi, jossa esitetään keskustelua ohjaavia kysymyksiä.

2. Suomen tavoite

- EU:n digitaalista kehitystä koskevissa linjauksissa otetaan huomioon Suomelle tärkeät näkökohdat:
    - Digitaaliset ratkaisut ovat keino luoda lisää yksityisen sektorin työpaikkoja, vahvistaa naisten asemaa ja parantaa kehitysmaiden kykyä kerätä omia varoja.
    - EU:n ja jäsenmaiden julkisilla investoinneilla tulee edistää yksityisen sektorin digitaaliratkaisujen käyttöönottoa kehitysmaissa, etenkin Afrikassa.
    - Digitaaliteknologian on oltava myös köyhimpien ja syrjäytyneimpien väestönosien saatavilla. Naisten ja tyttöjen osallistumismahdollisuuksia digitaalitalouteen on edistettävä.
- EKKR:n toimeenpanossa voidaan luoda oma ikkuna digitaaliratkaisuille ja investoinneille. Hankkeisiin tulisi pyrkiä osallistamaan toimijoita useasta jäsenmaasta.

3. Neuvottelutilanne

Komissio julkisti työpaperin digitaaliratkaisuista EU:n kehityspolitiikassa 4. toukokuuta 2017. Tätä edelsi alkuvuodesta 2016 julkistettu komission

konseptipaperi sekä kehitysministereiden ulkoasiainneuvoston keskustelu ja päätelmät 28. marraskuuta 2016. Digitaaliratkaisut on Viron kauden keskeinen painopiste. EU-Afrikka -huippukokouksessa Virolla on tarkoitus järjestää aiheesta sivutapahtuma. Digitaaliratkaisut kytkeytyvät uuteen eurooppalaiseen kehityspoliittiseen konsensukseen, EU:n ulkoiseen investointiohjelmaan ja laajemmin julkisiin palveluihin ja työpaikkojen luontiin. Virolla on tavoitteena laatia uudet neuvoston päätelmät, jotka keskittyisivät digitaaliratkaisujen toimeenpanoon. Päätelmien on tarkoitus perustua komission työpaperiin.

4. Tausta

Digitalisaatiolla kehityspolitiikan kontekstissa viitataan mm. Internet-yhteyksien saatavuuteen kehitysmaiden köyhille, digitaalisten palveluiden ja ratkaisujen laajamittaiseen soveltamiseen kestävän kehityksen tukena ja avunantajien oman toiminnan tehostamiseen uuden teknologian avulla. Kestävän kehityksen agendalla tieto- ja viestintäteknologialla on merkittävä rooli, omina tavoitteinaan ja läpileikkaavana mahdollistajana.

Kehitysmaiden köyhimmistä noin 70 %:lla on tänä päivänä kännykkä käytössään, mikä tekee siitä yleisemmän kuin sähköstä tai puhtaasta vedestä. Internetin käyttäjien määrä on yli kolminkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana kohta 4 miljardiin. Kuitenkin yli 3,5 miljardia ihmistä on ilman Internet-yhteyttä ja noin 2 miljardia vailla matkapuhelinta. Vaikka teknologia on yleistynyt nopeasti, ovat sen hyödyt vielä epätasaisesti jakautuneita. Myös naisten ja miesten väliset erot ovat suuria: Afrikassa kahta Internetin mieskäyttäjää kohti on vain yksi nainen.

Digitaaliset teknologiat kiistatta mahdollistavat uusia tapoja vähentää köyhyyttä ja parantaa hyvinvointia. Digitalisaation täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää kuitenkin panostamista myös kehityksen perusedellytyksiin kuten koulutukseen, hyvään hallintoon ja liiketoimintaympäristön parantamiseen.

Suomella on osana omaa kehitysyhteistyötään runsaasti kokemusta digitaalisen kehityksen vauhdittamisesta kehitysmaissa mm. kahdenvälisten hankkeiden kautta. Yksityisen sektorin instrumenttien piirissä rahoitetuista hankkeista merkittävä osa liittyy tähän teemaan. Suomi liittyi syksyllä 2016 Maailmanpankin uuteen digitaalisen kehityksen kumppanuusrahastoon, Digital Development Partnership, jossa mukana ovat Korea, Japani, Microsoft ja GSMA.

Vuonna 2015 laadittiin Belgian aloitteesta 14 jäsenmaan (ml. Suomen) allekirjoittama yhteiskirje, jossa komissiota kannustettiin huomioimaan paremmin digitalisaatio EU:n kehityspolitiikassa. Kirje aloitti prosessin, jossa komission Kansainvälisen yhteistyön ja kehitysasioiden pääosasto (DG DEVCO) tuotti keväällä 2016 konseptipaperin *”Towards an Improved Delivery of Development Aid for Digitalisation”.* Aiheesta tuotettiin 28.11.2016 Neuvoston päätelmät, joissa luotiin kantaa digitalisaation eri ulottuvuuksiin (talous, yhteiskunnallinen kehitys, kehitysyhteistyön vaikuttavuus, teknologia, ihmisoikeudet jne.) ja pyydettiin

komissiota laatimaan työpaperi digitaalisten ratkaisujen ja teknologioiden valtavirtaistamisesta kaikessa EU:n kehityspolitiikassa.

Toukokuussa 2016 komissio julkisti ko. työpaperin (Staff Working Document) *"Digital4Development: Mainstreaming Digital technologies and Services into EU Development Policy".* Tähän saakka EU:n tuki sektorilla on mennyt pitkälti infrastruktuuriin, nyt toimintaa ollaan muovaamassa läpileikkaavammaksi. Komissio aikoo panostaa neljään digitaalisen kehityksen alueeseen: 1. edullisten laajakaistayhteyksien levittämiseen kehitysmaissa 2. digitaalisen lukutaidon edistämiseen, 3. digitaalisen yrittäjyyden tukemiseen ja 4. ympäristöllisesti kestävän kehityksen tukemiseen digitaalisen teknologian avulla. Toiminnassa tullaan kasvavasti rakentamaan yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa. Ensimmäisessä vaiheessa fokus tulee olemaan Afrikassa. Paperin tavoitteet käyvät sinällään hyvin yhteen Suomen näkemysten kanssa. Erityisen tärkeää on huomioida digitaalisen kehityksen holistinen luonne sekä inklusiivisuuteen panostaminen (ihmisoikeudet, tasa-arvo). Varsinaista uutta ohjelmointia komissio käynnistää vasta tulevina vuosina mutta jo vuodelle 2017 hahmotellaan uusia pilottihankkeita.

Digitaaliratkaisuilla on rooli myös EU:n Ulkoisessa investointiohjelmassa ja Euroopan kestävän kehityksen rahastossa (EKKR). Komissio on hahmotellut EKKR:oon erillisen digitaalisen ikkunan avaamista. Teema tulee olemaan esillä EU-Afrikka-huippukokouksessa loppuvuodesta 2017.

Kansallinen käsittely: ulkosuhdejaoston kirjallinen käsittely 23.–28.8.2017;
EU-ministerivaliokunnan kirjallinen käsittely 6.–8.9.2017

Käsittelijät:

Aki Enkenberg, KEO-20, p. 029 5351528

Ulkoasiainministeriö
TAVOITEMUISTIO
Claus Jerker Lindroos, Satu Lassila (KEO-70) 22.8.2017

Selviytymiskyky (Resilience) ja humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumon toimeenpano

1. Esillä olevat kysymykset

Kehitysministerit keskustelevat humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumosta ja sen toimeenpanon vahvistamisesta erityisesti maatasolla. Keskustelujen pohjana ovat 19.5.2017 hyväksytyt neuvoston päätelmät humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumon toimeenpanosta, 7.6.2017 Euroopan parlamentille ja neuvostolle annettu tiedonanto selviytymiskykyä koskevasta strategisesta lähestymistavasta EU:n ulkoisessa toiminnassa (”Strategic Approach to Resilience in the EU’s External Action”) ja kokouksen taustapaperi jatkumon toimeenpanosta.

2. Suomen tavoite

- Humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumoa koskevat päätelmät, resilienssi-tiedonanto ja taustapaperi antavat hyvät eväät edistää toimeenpanoa maatasolla. Tärkeää on joustava lähestymistapa mutta myös eri toimijoiden työnjaon ja mandaattien säilyttäminen selkeinä sekä humanitaaristen periaatteiden huomiointi.

- Maapilotit ovat erinomainen keino tiivistää yhteistyötä komission ja jäsenmaiden välillä ja kerätä oppimiskokemuksia tehokkaamman toimintatavan määrittämiseksi jatkumon osalta. Suomi on mielellään mukana pilottien jatkokehittelyssä ja seuraa prosessia mielenkiinnolla.

- Yhdessä tuotetut maa-analyysit antavat tietopohjan, jonka avulla avun räätälöinti eri konteksteihin ja maatilanteisiin helpottuu. Tämä edistää eri instrumenttien joustavampaa käyttöä ja nopeampaa reagointia kriiseihin, ml. muuttoliikkeeseen. Jäsenmaiden ja komission humanitaarisen avun pääosaston (ECHO) on tärkeää toimeenpanna Maailman humanitaarisessa huippukokouksessa hyväksytty Grand Bargain -sopimus ja lisätä joustavan yleisrahoituksen osuutta sen mukaisesti.

- Maa-analyyseissä tulee kiinnittää erityistä huomiota naisten ja tyttöjen ja haavoittuvassa tilanteessa olevien ihmisten ml. vammaiset, ihmisoikeuksiin ja aseman parantamiseen.

3. Neuvottelutilanne

Komissio julkaisi 19.5.2017 neuvoston päätelmät humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumon toimeenpanosta. Keskeinen elementti päätelmissä oli halu rohkaista komissiota ja jäsenmaita toimimaan yhdessä jatkumon

toimeenpanon edistämiseksi ja pilotoimaan tiedonannossa kuvailtua lähestymistapaa valituissa maissa. Tämän lisäksi 7.6.2017 annettiin Euroopan parlamentille ja neuvostolle tiedonanto selviytymiskykyä koskevasta strategisesta lähestymistavasta EU:n ulkosuhteissa, jossa myös korostettiin jatkumon toteuttamisen tärkeyttä.

Keskustelussa käydään läpi maiden kiinnostusta osallistua maatason pilotointiin, niiden käytännön toteutusta ja jäsenmaiden roolia. Tästä vaiheessa on vielä vähän konkreettisia tietoja siitä, miten pilotit maissa toteutetaan. Pilottimaiksi ehdotetaan Ugandaa, Irakia, Myanmaria, Tsadia, Nigeriaa ja Sudania, joissa kaikissa on akuutti, pitkittynyt kriisi ja eri apuinstrumentteja tarvitaan samanaikaisesti.

4. Tausta

Humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön jatkumo on osa EU:n kehityspolitiikan uudistamista ja politiikkajohdonmukaisuuden lisäämistä. Jatkumon toteuttaminen on korostunut viime vuosina siksi, että humanitaarisen avun tarve on kasvanut ennennäkemättömiin mittoihin. Syynä tähän ovat pitkittyneet kriisit ja pakolaistilanteet, joiden vuoksi humanitaarinen järjestelmä on ylikuormittunut. Monimuotoiset, pitkäkestoiset kriisit ovat poliittinen, taloudellinen ja kehityksellinen haaste, johon vastaamiseen tarvitaan entistä vahvempaa politiikka-johdonmukaisuutta ja kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun tehokkaampaa yhteen sovittamista.

Jotta humanitaariset tarpeet saadaan laskuun, on pakko uudistaa toimintamalleja ja puututtava tehokkaammin kriisien, pakolaisuuden ja muuttoliikkeen perimmäisiin syihin. Kehitystoimijat ovat avainasemassa humanitaaristen tarpeiden ennaltaehkäisemisessä. Kansainvälisen yhteisön on panostettava ja investoitava enemmän myös konfliktinehkäisyyn ja rauhanvälitykseen. Käytännössä tämä edellyttää EU-toiminnassa sitä, että parannetaan yhteisanalyysiä haavoittuvuuteen vaikuttavista tekijöistä ja hyödynnetään johdonmukaisemmin eri instrumentteja, poliittista dialogia ja diplomatiaa yhdessä. Tarvitaan ymmärrystä konfliktiin johtavista tekijöistä ja kriisien ja konfliktien ehkäisemiseen ja rauhan rakentamiseen tähtäävien toimien tehostamista.

Tiedonannossa ja päätelmissä ehdotetaan, että komissio ja jäsenmaat investoisivat vahvemmin luotettavan tiedon keruuseen ja jakamiseen yhdessä tehtävän maa-analyysin kautta. Analyysia käytettäisiin politiikan ja ohjelmien suunnittelussa. Sen lisäksi tarvitaan ajoissa tehtyjä investointeja muuttuvaan tilanteeseen reagoimiseksi. Resilienssi edellyttää EU:lta siten ongelma-analyysin, ohjelmasuunnittelun ja riskianalyysien parantamista ja avoimempaa tiedon jakamista maa- ja aluetasolla, jotta strategiat, poliittinen vuoropuhelu ja avun ohjelmasuunnittelu olisivat paremmin tietoon perustuvia.

Suomi on korostanut jatkumo-keskustelussa joustavaa lähestymistapaa mutta myös sitä, että eri toimijoiden työnjako ja mandaatit tulee säilyttää selkeinä. Humanitaarisia periaatteita ml. puolueettomuus ja tarveperustaisuus tulee kunnioittaa kaikissa tilanteissa. Toimenkuvien selkeys on entistä tärkeämpää niissä kriiseissä, jossa vahvat kehitystoimijat kuten Maailmanpankki ovat mukana

merkittävällä rahoituspanoksella. Jatkumon toteuttamista varten tarvitaan monivuotista ja joustavaa rahoitusta, mutta myös kehitystoimijoiden varhaisempaa ja vahvempaa panosta kriiseissä ja ennalta ehkäisyssä.

Kansallinen käsittely: ulkosuhdejaoston kirjallinen käsittely 23.–28.8.2017; EU-ministerivaliokunnan kirjallinen käsittely 6.–8.9.2017

Käsittelijät:

Claus Jerker Lindroos, KEO-70, p. 029 5351234
Satu Lassila, KEO-70, p. 029 5351041

Ulkoasiainministeriö
TAVOITEMUISTIO
Silja Pasanen (KEO-10) 21.8.2017

Ulkoinen investointiohjelma

1. Esillä olevat kysymykset

Kehitysministerit keskustelevat Ulkoisesta investointiohjelmasta (UIO) ja Euroopan kestävän kehityksen rahastosta (EKKR) illallisella 11.9.2017.

2. Suomen tavoite

- Pidämme tärkeänä, että EKKR:n fokuksessa on muuttoliikkeiden kannalta keskeisten lähtö- ja kauttakulkumaiden kehityksen edistäminen.

- EKKR on uusi aloite ja toimii riskialttiimmassa ympäristössä, kuin sen mallina toiminut EU:n sisällä toimiva *Euroopan strategisten investointien rahasto* ESIR. Sen vuoksi on tärkeää, että EKKR:sta teetetään aikanaan kattava ja riippumaton evaluaatio ennen kuin sen jatkosta tai toiminnan laajentamisesta päätetään.

- EKKR:n kautta on pyrittävä tukemaan etenkin nuorten ja naisten työllisyyttä sekä yksityisen sektorin vahvistamista.

3. Neuvottelutilanne

Komissio antoi syksyllä 2016 tiedonannon, jossa se esitteli uuden Ulkoisen investointiohjelman. Se antoi samalla asetusehdotuksen Euroopan kestävän kehityksen rahaston perustamiseksi. Neuvosto, parlamentti ja komissio pääsivät EKKR-asetuksen sisällöstä yhteisymmärrykseen kesällä 2017. Oikeudellisten asiantuntijoiden viimeistelemä lopullinen versio on tarkoitus hyväksyä EP:n täysistunnossa ja neuvostossa syyskuussa 2017. Tavoitteena on saada EKKR käynnistettyä syksyn 2017 aikana. EU–Afrikka-huippukokouksessa 29.–30.11.2017 olisi tarkoitus esitellä jo ensimmäisiä EKKR:lla tuettavia investointihankkeita.

4. Tausta

Maailmanlaajuinen talouskriisi on pahentanut entisestään epävakautta ja konflikteja Afrikassa ja EU:n lähialueilla. EU:n lähellä on alueita, joilla on paljon potentiaalia mutta joiden kehitystä hidastavat sodat, köyhyys, puutteellinen infrastruktuuri ja heikko hallinto. Ulkoisella investointiohjelmalla (UIO, englanniksi EIP) on tarkoitus luoda työpaikkoja, elinkeinoja ja kestävää kehitystä Afrikassa ja EU:n naapurimaissa ja näin puuttua osaltaan myös muuttoliikkeen perimmäisiin syihin. Tämä tapahtuu tukemalla investointeja ja poistamalla yksityisten investointien esteitä. UIO perustuu ESIR-rahastosta saatuihin kokemuksiin.

UIO koostuu kolmesta pilarista:

1. Euroopan kestävän kehityksen rahaston (EKKR, englanniksi EFSD) perustaminen
2. Tekninen apu kumppanimaiden paikallisviranomaisille ja yrityksille investointien edistämiseksi
3. Kumppanimaiden liiketoimintaympäristön parantaminen EU:n kehitysyhteistyön kautta

Euroopan ulkoisen investointiohjelman ytimen muodostaa EKKR. Rahasto rakentuu sekä kahdesta alueellisesta investointiplatformista (luodaan nykyisen African Investment Facilityn ja Neighbourhood Investment Facilityn pohjalta) että ns. uudesta EKKR-takuusta. EKKR-takuu nojaa perustettavalle EKKR-takuurahastolle. Varat 750 miljoonan euron takuurahastoon saadaan EU:n budjetista ja Euroopan kehitysrahastosta. Lisäksi komissio kehottaa jäsenvaltioita ja muita kumppaneita osoittamaan järjestelyyn varoja käteisen tai takuiden muodossa. Tällä hetkellä tosin vasta Saksa on indikoinut osallistuvansa järjestelyyn kansallisesti takuiden muodossa. Suomi ei nykytilanteessa suunnittele osallistuvansa.

EKKR-takuu myönnetään ”tukikelpoisille vastapuolille” niiden rahoitus- ja investointitoimia tai takausvälineitä varten. EKKR-takuusta kiinnostuneita tukikelpoisia vastapuolia ovat tähän mennessä olleet mm. Euroopan investointipankki, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki (EBRD), Agence Française, Saksan KfW, Compañía Española de Financiación del Desarrollo, AECID, IFC, FMO ja CDP.

Komissio tekee tukikelpoisten vastapuolten kanssa takuusopimuksia, joiden mukaisesti niille myönnetään EKKR-takuu. Tukikelpoiset vastapuolet voivat puolestaan tehdä sopimuksia yksityisen sektorin kumppanien, rahoituksen välittäjien tai lopullisten tuensaajien (kuten kolmansien maiden) kanssa. EKKR-takuulla voidaan kattaa seuraavista toimista aiheutuvia riskejä: lainat, takaukset, vastatakaukset, pääomamarkkinainstrumentit, muut rahoitusmuodot ja erilliset takaukset, vakuutukset sekä pääomasijoitukset tai oman pääoman luonteiset sijoitukset. Ajatuksena on, että EKKR-takuulla tuettavilla hankkeilla on korkeampi riskiprofiili kuin hankkeilla, joita vastapuolet tukevat tavanomaisen investointipolitiikkansa puitteissa. EKKR-takuun turvin vastapuolet voivat siis tavoittaa myös alueita, joille niillä ei ole ollut pääsyä tai kiinnostusta korkean riskitason vuoksi, esimerkiksi hauraita valtioita.

EKKR:oon valmistellaan ns. investointi-ikkunoita. Niitä ovat ainakin uusiutuva energia, pk-yritykset, kaupungit ja kunnat, digitalisaatio sekä maatalous. Ikkunat eivät ole samansuuruisia, ja toteuttavia vastapuolia voi olla enemmän kuin yksi per ikkuna. Ensivaiheessa koko rahastoa ei ole tarkoitus tyhjentää, vaan ikkunoita voidaan luoda lisää myöhemmin.

EKKR:n avulla julkisten ja yksityisten investointien kokonaismäärän odotetaan nousevan 44 miljardiin euroon. EU:n talousarviosta ja Euroopan kehitysrahastosta saatava rahoitusosuus on tällöin 3,35 miljardia. On sovittu, että EKKR:stä tehdään vuoden 2019 loppuun mennessä riippumaton evaluaatio.

Kansallinen käsittely: ulkosuhdejaoston kirjallinen käsittely 23.–28.8.2017; EU-ministerivaliokunnan kirjallinen käsittely 6.–8.9.2017

Käsittelijät:

Silja Pasanen, KEO-10, p. 029 55351777

LIITTEET

Asiasanat	Agenda 2030 kehitys, humanitaarinen apu, kehitysyhteistyö, Afrikka
Hoitaa	**UM, VNK**
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, PLM, SM, STM, TEM, VM, YM